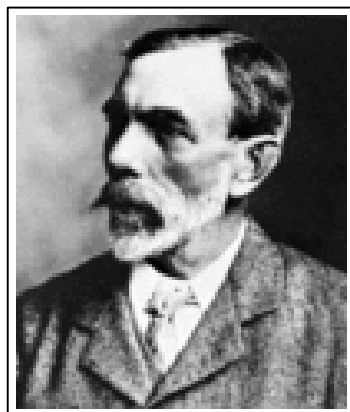

ŽIVOT A VEDECKÝ PRÍNOS WILLIAMA RAMSAYA (1852 – 1913)

William Ramsay sa narodil 2. októbra 1852 v Glasgowe. Vzťah k vedeckej práci získal zrejme už v rodine – jeho starý otec bol chemik a strýko geológ. V roku 1866 začal študovať vo svojom rodisku na univerzite. O tri roky neskôr popri štúdiu pracoval v laboratóriu známeho

analytika R. Tatlocka. Zaujali ho prednášky T. Andersona (1819 – 1874), známeho bádatela v oblasti heterocyklických zlúčenín a agrochémie. Ramsay v roku 1870 odišiel študovať do Heidelbergu, kde pracoval v laboratóriu R. Bunsena (1811 – 1899), po roku prešiel do Tubingenu, kde u profesora R. Fittiga (1835 – 1910) pracoval na dizertacnej práci *orto – substituované kyseliny a ich deriváty*, ktorú úspešne obhájil v roku 1872 a získal doktorát z chémie. Po návrate do Škótska v roku 1872 sa stal asistentom chémie na Anderson College v Glasgowe. V roku 1881 sa oženil s Margaret, dcérou Georga Stevensona Buchanana a narodil sa im syn, neskôr aj dcéra Catherine. Ramsay sa už ako dvadsaťosemročný stal profesorom chémie na Univerzite v Bristole

a od roku 1887 bol profesorom anorganickej a fyzikálnej chémie londýnskej Univerzity College, kde pôsobil až do roku 1913, kedy vo veku 61 rokoch odišiel do penzie.

Bez ohľadu na vedecké vyznamenania, ktorými bol ocenený za svoju prácu, vrátane Nobelovej ceny, je potrebné spomenúť, že bol členom Kráľovskej Spoločnosti v Írsku, Petrohradskej Akadémie vied a mnohých ďalších vedeckých inštitúcií vo Francúzsku, Berlíne, Cechách, Holandsku, Ríme, Turíne, Rumunsku, Viedni, Nórsku a Švédsku, ďalej bol vážnym členom Akadémie v Ženeve, Frankfurtu a Mexiku, členom Nemeckej Chemickej Spoločnosti, Kráľovskej Lekárskej a Chirurgickej Spoločnosti v Londýne, Lekárskej Akadémie v Paríži, Farmaceutickej a Filozofickej Spoločnosti v Manchestri, Philadelphii a Rotterdame. Bola mu udelená Davy – Longstaffova medaila (1897), cestný doktorát Dublinskej Univerzity, Barnardova medaila a odmena 5 000 dolárov od Smithsonského Inštitútu, zlatá medaila A. W. Hoffmanna (Berlin, 1903). V roku 1902 bol pasovaný za komandéra rytierov tzv. K.C.B. (Knight Commander of the Order of Bath) a bol tiež rytierom Pruského rádu "Pour le mérite" a dôstojníkom Cestných legií vo Francúzsku. Medzi jeho najväčšie záujmy patrilo štúdium jazykov a cestovanie.

Vo vedeckom výskume sa vyznačoval veľkou obrazotvornosťou, vynikajúcou intuíciou a smelosťou experimentu. W. Ramsay je autorom viacerých svetoznámych kníh: *Systém anorganickej chémie* (A System of Inorganic Chemistry, 1891), *Plyny v atmosfére, história ich objavovania* (The gases of the atmosphere, the history of their discovery, 1896), *Moderná chémia* (Modern chemistry, 1900), *Úvod do štúdia fyzikálnej chémie* (Introduction to the study of physical chemistry, 1904) a *Prvky a elektróny* (Elements and electrons, 1913) a iné.

Jeho prvotné vedecké práce sa týkali organickej chémie. Zaujali ho heterocyklické zlúčeniny, v roku 1876 sa mu podarilo z acetylénu a kyanovodíka syntetizovať pyridín. Okrem svojej doktorandskej dizertácie v tom období publikoval články, v ktorých venoval svoju pozornosť najmä *fyziológickým účinkom alkaloidov, rozpadu produktov chinínových alkaloidov, bizmutovým minerálom, súhrnu chemických zložiek získaných z rastlín* a mnohé iné (1878-1879).

Začiatkom osemdesiatych rokov sa zaoberal výskumami v oblasti fyzikálnej chémie, viaceré príspevky, ktoré publikoval sa týkali predovšetkým stechiometrie a termodynamiky. V roku 1893 vypracoval metódu a zverejnil spôsob určovania molekulovej hmotnosti kvapalín z povrchového napätia.

V oblasti anorganickej chémie urobil mnoho významných objavov. Najväčšie úspechy dosiahol objavom vzácnych plynov a ich zaradením do periodickej sústavy chemických prvkov. Už v rokoch 1885-1890 publikoval viacero významných dokumentov zaoberajúcich sa nielen oxidmi dusíka, ale aj objavmi hélia, neónu, argónu, kryptónu a xenónu.

Z.Višnovcová
© 2004